# Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1053/2009, ECLI:CZ:NS:2011:29.CDO.1053.2009.1

**Číslo:** 142/2011

**Právní věta:**

Uzná-li osobní dlužník vůči svému věřiteli co do důvodu a výše již promlčenou zajištěnou pohledávku, nemá to bez dalšího za následek uznání promlčeného zástavního práva, které pohledávku zajišťuje.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 31.05.2011

**Spisová značka:** 29 Cdo 1053/2009

**Číslo rozhodnutí:** 142

**Číslo sešitu:** 10

**Typ rozhodnutí:** Rozsudek

**Hesla:** Incidenční spory, Promlčení, Zástavní právo

**Předpisy:** § 100 odst. 2 obč. zák.
§ 118b o. s. ř. ve znění do 31.12.2007
§ 151f obč. zák. ve znění do 31.08.1998
§ 151g obč. zák. ve znění do 31.08.1998
§ 170 obč. zák.
§ 323 obch. zák.
§ 548 odst. 3 obč. zák.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*Rozsudkem ze dne 8. 3. 2006 zamítl M ě s t s k ý s o u d v Praze žalobu, kterou se žalobci (a/ F. K., b/ J. K., c/ J. M. a d/ N. M.) domáhali vůči žalovanému správci konkursní podstaty úpadce K. E. M., spol. s r. o. vyloučení v rozsudku označených nemovitostí ze soupisu majetku konkursní podstaty úpadce (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II výroku).*

*Soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:*

> *1) A. banka, a. s. (dále též jen „banka“), jako věřitel a pozdější úpadce jako dlužník uzavřeli 19. 3. 1993 smlouvu o úvěru, ve znění dodatků z 16. 9. 1993, 24. 6. 1994 a 19. 9. 1994 (dále též jen „úvěrová smlouva“), na základě které se banka zavázala poskytnout pozdějšímu úpadci úvěr ve výši 17 500 000 Kč a pozdější úpadce se zavázal úvěr splatit ve sjednaných termínech a splátkách do 20. 3. 1997.*

*2) Banka (jako zástavní věřitel) a pozdější úpadce (jako osobní dlužník) a V. B. (jako zástavce a zástavní dlužník) uzavřeli 19. 3. 1993 smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitostem k zajištění pohledávek banky z úvěrové smlouvy. Zástavní právo podle zástavní smlouvy bylo vloženo do katastru nemovitostí.*

*3) Banka poskytla pozdějšímu úpadci na základě úvěrové smlouvy ve dnech 19. 3., 22. 3., 31. 3. a 16. 9. 1993 a 24. 2. 1994 celkem částku 17 500 000 Kč.*

*4) Banka vyzvala dopisem z 10. 1. 1995 pozdějšího úpadce k úhradě dlužných částek z úvěrové smlouvy do 31. 1. 1995, s tím, že nestane-li se tak, vypovídá úvěrovou smlouvu a požaduje splacení celé dlužné částky.*

*5) Pozdější úpadce závazek z úvěrové smlouvy ve výši 17 577 438 Kč vůči bance písemně uznal do co do důvodu a výše dne 12. 12. 2002.*

*6) Pohledávku z úvěrové smlouvy v celkové výši 55 560 315,60 Kč přihlásil do konkursu vedeného na majetek úpadce dne 17. 7. 2003 věřitel SML (dále též jen „společnost S.“) jako postupník, jenž ji nabyl od banky na základě smlouvy o postoupení pohledávky z 11. 4. 2003.*

*7) Žalovaný (jako správce konkursní podstaty úpadce) vyzval 12. 8. 2003 písemně žalobce, aby ve prospěch konkursní podstaty vyplatili ve lhůtě 30 dnů pohledávku ve výši 17 500 000 Kč nebo aby složili částku 10 000 000 Kč jako cenu zastavených nemovitostí a sepsal nemovitosti 13. 8. 2003 do konkursní podstaty.*

*8) Žalobci jsou rovnodílnými podílovými spoluvlastníky nemovitostí a to každý v rozsahu jedné ideální čtvrtiny.*

*9) Nemovitosti ke dni podání žaloby byly a stále jsou zapsány v konkursní podstatě úpadce.*

*Na tomto základě soud – cituje ustanovení § 19 odst. 1 a 2 a § 27 odst. 5 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), ustanovení § 266 odst. 1, § 323, § 407 odst. 1 a § 497 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku a ustanovení § 35 odst. 2, § 36 odst. 2, § 100 odst. 2, § 155 odst. 3 a § 170 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku – dospěl k závěru, že:*

*1) Úvěrová smlouva je platná, podepsaná k tomu oprávněnými osobami a úvěr byl na jejím základě řádně poskytnut.*

*2) Zástavní smlouvu podepsaly k tomu oprávněné osoby a jde o smlouvu účinnou.*

*3) Výzva dle § 27 odst. 5 ZKV je určitá a srozumitelná a vyvolala zamýšlený účinek.*

*4) Předčasný soupis nemovitostí neměl pro věc význam po marném uplynutí stanovené třicetidenní lhůty.*

*5) Námitka, že hodnota nemovitostí činila jen 6 000 000 Kč, nemá význam, jestliže žalobci nesložili do konkursní podstaty žádnou částku.*

*6) Uznání dluhu z 12. 12. 2002 má předepsané náležitosti.*

*7) Po vypovězení úvěrové smlouvy bankou se zajištěná pohledávka promlčela nejpozději 1. 3. 1999 a téhož dne se promlčelo i zástavní právo.*

*8) Jestliže pozdější úpadce uznal závazek z úvěrové smlouvy 12. 12. 2002, pak tímto dnem*

*začala ve smyslu § 407 odst. 1 obch. zák. běžet nová čtyřletá promlčecí doba a zajištěná pohledávka od uvedeného data není promlčena. Vzhledem k akcesorické povaze zástavního práva tak není promlčeno ani zástavní právo, které „ožívá“ spolu s „oživením“ zajištěné pohledávky.*

*Důvod k vyloučení nemovitostí ze soupisu majetku konkursní podstaty proto soud neshledal.*

*K odvolání žalobců V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 8. 2. 2007 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že vylučovací žalobě vyhověl (první výrok) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).*

*Odvolací soud uvedl, že z ustanovení § 100 odst. 2 a § 170 odst. 2 obč. zák. se dovozuje princip tzv. akcesority zástavního práva, jenž spočívá v tom, že není-li promlčena pohledávka zajištěná zástavním právem, nemůže se promlčet ani zástavní právo. Vztahu označených ustanovení je nutno rozumět tak, že zajištění promlčené pohledávky zástavním právem trvá i nadále, ale vymahatelnost je oslabena pro případ zástavcem vznesené námitky promlčení.*

*Posléze odvolací soud uzavřel, že soud prvního stupně dostatečně zjistil skutkový stav věci, na jehož základě formuloval přiléhavé právní závěry týkající se vzniku a existence pohledávky banky z úvěrové smlouvy postoupené společnosti S a zástavního práva, které tuto pohledávku zajišťuje.*

*Oproti soudu prvního stupně však odvolací soud nesdílel závěr, že zástavní právo „oživlo“ společně s uznáním závazku dlužníkem z 12. 12. 2002. Míní, že při promlčení zajištěné pohledávky i zástavního práva nevede následné uznání zajištěné (a promlčené) pohledávky k „oživení“ promlčeného zástavního práva.*

*Jinak než soud prvního stupně pak odvolací soud určil počátek a konec běhu promlčecích dob, vycházeje z toho, že k vypovězení úvěrové smlouvy nedošlo. Promlčecí doba tak podle odvolacího soudu začala běžet 21. 3. 1997 (v den následující po dni, kdy měl být úvěr splacen) a její konec připadl na 21. 3. 2001. Ani eventuální placení úroků pozdějším úpadcem v květnu 2001 ani uznání závazku 12. 12. 2002 tak ve svém důsledku nemohly vést k novému běhu promlčecí doby u zástavního práva poté, co se promlčela zajištěná pohledávka i nároky ze zástavní smlouvy. Uznání pohledávky oběma popsanými způsoby mělo pouze za následek, že věřiteli začala běžet nová lhůta k uplatnění nároku z úvěrové smlouvy vůči pozdějšímu úpadci. Pohledávka z úvěrové smlouvy se tedy stala vymahatelnou, aniž by pozdější úpadce mohl namítat její promlčení, nezpůsobila však již vymahatelnost nároků vyplývajících ze zástavní smlouvy.*

*Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, vytýkaje odvolacímu soudu, že argumentuje zejména tím, že zástavní právo nemohlo „obživnout“ uznáním závazku ze dne 12. 12. 2002, avšak pomíjí, že šlo o uznání opakované, když pozdější úpadce uznal pohledávku poprvé v roce 1998 a následně v roce 2000.*

*S argumentací odvolacího soudu se podle dovolatele nelze ani tak ztotožnit potud, že by k promlčení zástavního práva mohlo dojít samostatně, v době, kdy zajištěná pohledávka nadále trvá a k jejímu zániku nedošlo. Takový výklad by dle dovolatelova mínění zcela popřel účel a smysl zástavního práva.*

*Dovolatel tvrdí, že již od vydání zákona č. 40/1964 Sb. nebylo nikdy sporu o tom, zda zástavní právo je či není promlčitelné. Pravdou je – pokračuje dovolatel – že za účelem sjednocení soudní praxe byl tento institut několikrát předmětem výkladu vyšších soudů, vždy však bylo postaveno najisto, že zástavní právo je právem, které se nepromlčuje. Zcela striktně pak byla tato předchozí soudní praxe*

*pojata do zákona č. 367/2000 Sb., který veškeré tyto pochybnosti odstranil (tvrdí dovolatel). Z platné právní úpravy i z předchozí soudní praxe se nesporně podává, že zástavní právo se zásadně nepromlčuje, nýbrž může pouze a výhradně zaniknout, a to jen z důvodů stanovených zákonem. Úprava obsažená v zákoně č. 367/2000 Sb. tak dává zástavnímu právu stejný režim jako právu vlastnickému. Úprava režimu zástavního práva v zákoně č. 367/2000 Sb. sice neodpovídá dikci § 100 odst. 2 obč. zák., vzhledem k tomu, že zákon č. 367/2000 Sb. je lex posterior, však podle dovolatele není pochyb o tom, jakému režimu zástavní právo podléhá; potud dovolatel odkazuje na dílo „Holub a kol.: Komentář k občanskému zákoníku. Linde 2002".*

*Stejně tak argumentace, že promlčecí doba zástavního práva „je závislá na promlčení zajišťované pohledávky", nemá podle dovolatele oporu v zákonné úpravě. K tomu dovolatel zdůrazňuje, že samo ustanovení § 170 obč. zák., ve stávajícím znění, určuje, že promlčením zajištěné pohledávky zástavní právo nezaniká. Způsoby zániku zástavního práva vymezuje ustanovení § 151g obč. zák. a jiné nejsou připuštěny.*

*Odvolací soud podle dovolatele zcela pominul skutečnost, že zástavní smlouva v článku VII. bodu 2 jasně stanoví, že „zástavní právo k nemovitostem uvedeným v článku II. smlouvy zaniká dnem zaplacení úvěru, včetně sjednaných úroků".*

*Dovolatel uzavírá, že nemůže být pochyb o tom, že zástavní právo nikdy nezaniklo, když k zaplacení úvěru nedošlo a neuplynula tak doba, na kterou byla sjednána existence zástavního práva. Nebylo tudíž ani možné domáhat se promlčení zástavního práva, když promlčecí doba nemohla začít běžet.*

*Žalobci ve vyjádření navrhují dovolání odmítnout nebo zamítnout. S poukazem na § 241a odst. 1 o. s. ř. především namítají, že v situaci, kdy napadené rozhodnutí obsahuje dva výroky, postrádá dovolání vymezení rozsahu, v jakém se rozhodnutí odvolacího soudu napadá. Uvádějí rovněž, že dovolání nevymezuje ani dovolací důvod, a vzhledem k tomu, že lhůta dle § 241b odst. 2 o. s. ř. již uplynula, je namístě dovolání odmítnout podle § 43 odst. 2 o. s. ř.*

*K věcné podstatě dovolání uvádějí žalobci k jednotlivým dovolacím námitkám následující:*

*1) K nepřihlédnutí k určitým skutečnostem.*

*Tvrzení o údajném uznání závazku v letech 1998 a 2000 bylo (bez dostatečné konkretizace) uplatněno až dovoláním (§ 241a odst. 4 o. s. ř.). Vzhledem k principu zákonné koncentrace (§ 118b odst. 1 o. s. ř.) s ním žalovaný mohl přijít nejpozději do skončení prvního jednání před soudem prvního stupně, což se nestalo. Potud odkazují též na obsah vyjádření k odvolání žalovaného.*

*2) K nepromlčitelnosti zástavního práva.*

*Podle výkladu Nejvyššího soudu podaného v rozhodnutí (jde o rozsudek) ze dne 8. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 681/2006, 21 Cdo 682/2006, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročníku 2007, pod číslem 104 (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže a vydaná v době od 1. 1. 2001 je toto rozhodnutí veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu) platí, že:*

*„Promlčení podléhá rovněž zástavní právo, neboť jde o majetkové právo, které z možnosti promlčení nebylo – na rozdíl od vlastnického práva (které má rovněž věcněprávní povahu) – vyloučeno. Promlčecí doba zástavního práva je tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé, tj. ode dne, kdy vzniklo právo na uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy (§ 101 obč. zák.)."*

*3) K nezávislosti běhu promlčecí doby zástavního práva na promlčením zajišťované pohledávky.*

*Podle rozsudku sp. zn. 21 Cdo 681/2006, 21 Cdo 682/2006 opět platí, že:*

*„Podle ustanovení § 100 odst. 2, věty třetí, obč. zák. se zástavní práva nepromlčují dříve než zajištěná pohledávka. I kdyby tedy marně uplynuly promlčecí doby podle ustanovení § 101 nebo § 110 odst. 1 obč. zák., zástavní právo není promlčeno, jestliže dosud neuplynula promlčecí doba u zajištěné pohledávky; v takovém případě se zástavní právo promlčuje teprve marným uplynutím promlčecí doby zajištěné pohledávky.“*

*Promlčení zástavního práva je tedy zásadně závislé na promlčení zajišťované pohledávky. Odkazuje-li žalovaný na ustanovení § 170 obč. zák., pak odkazuje na způsoby zániku zástavního práva, což je třeba odlišovat od promlčení zástavního práva.*

*4) K následkům uznání závazku obligačním dlužníkem pro zástavního dlužníka.*

*Žalobci zdůrazňují, že jsou si vědomi faktu, že Nejvyšší soud je zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody a v této věci že nejsou dány výjimky z tohoto pravidla ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř. Uvádějí však, že by uvítali, kdyby se Nejvyšší soud v rámci obitter dicta mohl vyjádřit k účinkům uznání již promlčeného závazku obligačního dlužníka obligačním dlužníkem na již promlčené zástavní právo, kde přitakávají závěrům odvolacího soudu k této otázce.*

*N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.*

**Z o d ů v o d n ě n í :**

Zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. 1. 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (a tudíž i pro spory vedené na jejich základě) použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007, i občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2007). Srov. k tomu též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3375/2010, který byl na jednání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2011 schválen k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek,

Dovolání v této věci je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Jakkoliv lze dovolání ohledně těch náležitostí, jejichž nedostatek dovozují ve vyjádření žalobci, právem vytknout, že (ač sepsáno advokátem) nekonkretizuje rozsah dovolání ani se řádně nepřihlašuje k některému z dovolacích důvodů taxativně vypočtených v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř., posuzováno podle obsahu dovolání směřuje proti měnícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé a kritizuje správnost právního posouzení věci odvolacím soudem, kteréžto argumentaci je vyhrazen dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

K jednotlivým dovolacím námitkám uvádí Nejvyšší soud následující:

1) K nepřihlédnutí k určitým skutečnostem.

K výtce, že odvolací soud pominul, že uznání závazku z 12. 12. 2002 bylo uznáním opakovaným (jelikož pozdější úpadce pohledávku poprvé uznal v roce 1998 a následně v roce 2000), Nejvyšší soud poukazuje na to, že podle obsahu spisu námitka promlčení zástavního práva byla žalobci vznesena již v podané žalobě. Ve vyjádření k žalobě žalovaný (vedle argumentace nepromlčitelností zástavního práva) uvedl, že je „zcela nespornou skutečnost, že úpadce nemovitostmi zajišťovanou pohledávku co do důvodu a výše opakovaně uznal, naposledy pak dne 12. 12. 2002“.

Podle ustanovení § 118b o. s. ř. (v rozhodném znění) ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku, ve věcech ochrany proti uveřejňování informací, které jsou zneužitím svobody projevu, slova a tisku, popřípadě ochrany práv třetích osob podle právních předpisů o hromadných informačních prostředcích, ve sporech vyvolaných konkursem a vyrovnáním, o základu věci ve sporech o ochranu hospodářské soutěže, o základu věci ve sporech o ochranu práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, o základu věci ve sporech z porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství a v dalších případech stanovených zákonem mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání nejpozději do skončení prvního jednání, které se v nich konalo; k později uvedeným skutečnostem a důkazům se nepřihlíží. To neplatí, jde-li o skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly (vznikly) po prvním jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést (odstavec 1). O povinnostech podle odstavce 1 a o následcích nesplnění těchto povinností musí být účastníci poučeni v předvolání k prvnímu jednání ve věci (odstavec 2).

Poučení ve smyslu § 118b o. s. ř. se účastníkům řízení dostalo v předvoláních k jednání nařízenému na 3. 6. 2004 a znovu pak v úvodu jednání konaného 1. 7. 2004. Přes poskytnuté poučení žalovaný své (blíže nekonkretizované) tvrzení o opakovaném uznání zajištěné pohledávky úpadcem již v dalších fázích řízení (ať již před soudem prvního stupně nebo před odvolacím soudem) nerozvedl a žádné důkazy k němu nenabídl. Přitom ve vyjádření k odvolání žalovaný sám potvrzuje, že soud prvního stupně provedl veškeré účastníky navržené důkazy a při odvolacím jednání dne 8. 2. 2007 se vyjádřil tak, že nemá návrh na doplnění řízení.

Uvádí-li dovolatel nyní v dovolání, že zajištěná pohledávka byla uznána již v letech 1998 a 2000, jde ve vztahu k těmto datům o tvrzení nové, k němuž je dovolacímu soudu zapovězeno přihlédnout (srov. § 241a odst. 4 o. s. ř.). Nekonkretizované tvrzení z vyjádření k žalobě („že úpadce nemovitostmi zajišťovanou pohledávku co do důvodu a výše opakovaně uznal“) se i pro výsledek dovolacího řízení stalo právně bezcenným, jakmile žalovaný v důsledku zákonné koncentrace řízení plynoucí z § 118b o. s. ř. promeškal lhůtu k nabídce důkazu, jímž by toto tvrzení doložil. Jinak řečeno, jde o tvrzení, ke kterému již vzhledem k nastalé koncentraci řízení ani po případném zrušení dovoláním napadeného rozhodnutí nelze vést dokazování (srov. k tomu též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 29 Odo 1538/2006, uveřejněný pod číslem 28/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

2) K nepromlčitelnosti zástavního práva.

Podle ustanovení § 100 odst. 2 obč. zák. promlčují se všechna práva majetková s výjimkou práva vlastnického. Tím není dotčeno ustanovení § 105. Zástavní práva se nepromlčují dříve, než zajištěná pohledávka.

V této podobě (pro věc rozhodné) platilo uvedené ustanovení již v době uzavření úvěrové a zástavní smlouvy a ani později nedoznalo změn.

Bylo-li zástavní právo zřízeno (jako v této věci) v době do 31. 8. 1998, řídí se uspokojení zajištěné pohledávky i v době po 1. 9. 1998 právní úpravou účinnou do 31. 8. 1998, jestliže v této době také vzniklo právo (nárok) zástavního věřitele na uspokojení ze zástavy. Právo (nárok) na uspokojení ze zástavy vzniká dnem, v němž je zástavní věřitel podle hmotného práva oprávněn požadovat, aby

zajištěná pohledávka byla uhrazena z výtěžku získaného zpeněžením zástavy. Takový okamžik nastává – jak vyplývá zejména z ustanovení § 151a odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném od 1. 1. 1992 do 31. 12. 2000) a § 151f odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném od 1. 1. 1992 do 31. 8. 1998) a podle nyní platné právní úpravy zejména z ustanovení § 152 a § 165 odst. 1 obč. zák. – tehdy, jestliže dlužník zajištěnou pohledávku řádně a včas (tj. v době, v níž měl být podle dohody, právního předpisu nebo rozhodnutí dluh odpovídající zajištěné pohledávce dlužníkem splněn) nesplnil, tedy – řečeno jinak – marným uplynutím doby splatnosti zajištěné pohledávky.

V posuzovaném případě měl být úvěr splacen do 20. 3. 1997 a právo na uspokojení ze zástavy tak vzniklo v době do 31. 8. 1998. Pro úvahu o promlčitelnosti zástavního práva je proto rozhodná úprava zástavního práva obsažená v občanském zákoníku ve znění účinném do 31. 8. 1998 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2525/99, uveřejněné pod číslem 34/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1162/2001, uveřejněné pod číslem 24/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je pak ustálena v závěru, že zástavní právo je právem, které podléhá promlčení, neboť nejde o majetkové právo, které by bylo – na rozdíl od vlastnického práva – z možnosti promlčení se vyloučeno, i když má také věcněprávní povahu (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 21 Cdo 1918/2005, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2007, pod číslem 95).

Promlčecí doba zástavního práva je tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé, tj. ode dne, kdy vzniklo právo na uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy (§ 101 obč. zák.). Bylo-li však zástavní právo přiznáno pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu, promlčuje se za deset let ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno (§ 110 odst. 1, věta první, obč. zák.); v případě, že zástavní právo bylo zástavním dlužníkem písemně uznáno co do důvodu a výše, promlčuje se za deset let ode dne, kdy k uznání došlo, nebo, byla-li v uznání uvedena lhůta k plnění, od uplynutí této lhůty (§ 110 odst. 1, věta druhá, obč. zák.).

Promlčení zástavního práva se přitom podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu řídí občanským zákoníkem a dalšími předpisy občanského práva, i když jím byla zajištěna pohledávka ze smlouvy o úvěru nebo z jiného obchodního závazkového vztahu (srov. např. výše zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 681/2006, 682/2006).

Opačný úsudek (že zástavní právo se nepromlčuje), většinově nepodporuje ani literatura.

V díle Holub, M. a kolektiv autorů: Občanský zákoník. Komentář. 1. svazek. Linde Praha, a. s., Praha 2002 (na které zřejmě odkazuje dovolatel), se (na str. 217) tvrdí, že: „Zástavní právo, jak tomu nasvědčuje nová úprava zákonem č. 367/2000 Sb., se rovněž nepromlčuje, může jen zaniknout. To znamená, že má obdobný režim jako vlastnické právo (§ 170). Neodpovídá to sice dikci § 100 odst. 2, ale citovaný zákon je lex posterior.“

Oproti tomu v díle Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv: Občanský zákoník. Komentář. 1. díl. Wolters Kluwer. Praha 2009, str. 324 se na dané téma (při výkladu § 100 obč. zák.) uvádí, že: „Podle současné právní úpravy se nepromlčuje (odst. 2 a 3) bez výjimky jen vlastnické právo. Další práva jsou z promlčení vyloučena jen po určitou dobu: a) zástavní právo (po dobu, po kterou nedošlo k promlčení zajištěné pohledávky).“ Také podle díla Plecitý, V., Kocourek, J: Občanský zákoník. 4. doplněné vydání. EUROUNION Praha, s. r. o. Praha 2007, str. 145 (k výkladu § 100 obč. zák.): „Z ustanovení odst. 2 vyplývá, že se promlčuje i zástavní právo, a to nezávisle na pohledávce, která je jím zajištěna. K promlčení zástavního práva však nedojde dříve, než se promlčí zajištěná pohledávka.“ Závěr, podle kterého se zástavní právo promlčuje, činí (byť s jistými výhradami ve spojení s § 170 obč. zák.) i dílo Eliáš, K. a kolektiv: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. 1. vydání. Linde

Praha, a. s., Praha 2008, str. 420. Jednoznačně se k závěru, že zástavní právo se promlčuje (a to i ve světle úpravy obsažené v § 170 odst. 2 obč. zák.) přihlašuje také dílo Švestka, J. – Spáčil, J. – Škárová, M. – Hulmák, M. a kol: Občanský zákoník I. Komentář. 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2008, str. 536-537.

Většinovým názorům literatury pak plně odpovídá i výše citovaná judikatura Nejvyššího soudu. Dovolací argumentace založená na tezi o nepromlčitelnosti zástavního práva, jež proti sobě (stejně jako dílo, v němž má tato argumentace původ) staví úpravu obsaženou v § 100 odst. 2 a § 170 odst. 2 obč. zák., správná není. Nadto je nutno znovu připomenout, že pro posouzení této věci je rozhodná úprava zástavního práva v občanském zákoníku ve znění účinném do 31. 8. 1998.

3) K nezávislosti běhu promlčecí doby zástavního práva na promlčením zajišťované pohledávky.

Popírá-li dovolatel argumentaci, podle níž je promlčecí doba zástavního práva závislá na promlčení zajišťované pohledávky, pak k této jeho námitce Nejvyšší soud uvádí, že takto pojatý vztah promlčecích dob zjevně oporu v zákonné úpravě má. Konkrétně je takto popsán ve výše citovaném § 100 odst. 2 obč. zák. (srov. opět i důvody rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 681/2006, 682/2006).

Těmto závěrům pak není na překážku ani úprava obsažená v § 151g obč. zák. (ve znění účinném do 31. 8. 1998) ani úprava obsažená v § 170 obč. zák. (ve stávajícím znění). Ta se totiž zabývá zánikem zástavního práva a nikoli jeho promlčením (dovolatel tyto pojmy nesprávně směšuje).

4) K následkům uznání závazku obligačním dlužníkem pro zástavního dlužníka.

Podle ustanovení § 323 obch. zák., uzná-li někdo písemně svůj určitý závazek, má se za to, že v uznaném rozsahu tento závazek trvá v době uznání. Tyto účinky nastávají i v případě, kdy pohledávka věřitele byla v době uznání již promlčena (odstavec 1). Za uznání nepromlčeného závazku se považují i právní úkony uvedené v § 407 odst. 2 a 3 (odstavec 2). Uznání závazku má účinky i vůči ručiteli (odstavec 3).

Dle ustanovení § 407 obch. zák. uzná-li dlužník písemně svůj závazek, běží nová čtyřletá promlčecí doba od tohoto uznání. Týká-li se uznání pouze části závazku, běží nová promlčecí doba ohledně této části (odstavec 1). Účinky uznání závazku způsobem uvedeným v odstavci 1 nastávají i v případě, kdy jemu odpovídající právo bylo v době uznání již promlčeno (odstavec 4).

V této podobě (pro věc rozhodné) platila citovaná ustanovení obchodního zákoníku již v době uzavření úvěrové a zástavní smlouvy a ani později nedoznala změn.

Žalobci se mýlí, usuzují-li ve vyjádření k dovolání, že Nejvyšší soud se k uvedené otázce může vyslovit jen „nad rámec posuzované dovolací věci“. Tím, že nesouhlasí se závěrem o promlčení zástavního práva, totiž dovolatel zpochybňuje též úsudek o účincích uznání závazku z 12. 12. 2002.

Jak je přitom patrno již z pasáží citovaných výše z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1918/2005, také Nejvyšší soud rozlišuje mezi uznáním zajištěné pohledávky na straně jedné a uznáním zástavního práva na straně druhé. Jsou-li v době uznání závazku promlčeny jak uznávaný závazek (zajištěná pohledávka) tak i zástavní právo, které uznávaný závazek zajišťuje, nemá uznání závazku (zajištěné pohledávky) samo o sobě žádný vliv na již promlčené zástavní právo.

Jinak řečeno, to, že osobní dlužník uzná vůči svému věřiteli co do důvodu a výše již promlčenou zajištěnou pohledávku, nemá bez dalšího za následek uznání promlčeného zástavního práva, které pohledávku zajišťuje. To platí tím více, že ustanovení § 323 odst. 3 obch. zák. z osob stojících mimo hlavní (uznávaný) závazek (jde např. o osoby, jež takový závazek zajišťují) pojmenovává jako ty, vůči

nimž rovněž působí účinky uznání závazku osobním dlužníkem, pouze ručitele. Ustanovení § 548 odst. 3 obč. zák. dokonce (v případě ručení podle občanského zákoníku) podmiňuje účinky uznání dluhu i vůči ručiteli jeho souhlasem.

K účinkům úspěšně vznesené námitky promlčení zástavního práva na zástavní právo srov. dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 21 Cdo 2185/2009.

Na tomto základě Nejvyšší soud uzavírá, že dovolateli se prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost právního posouzení věci odvolacím soudem nepodařilo zpochybnit. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).